

*Emberré lett az Úr, szalmán kapott helyet,  
Hogy széna-szalma én már soha ne legyek,*

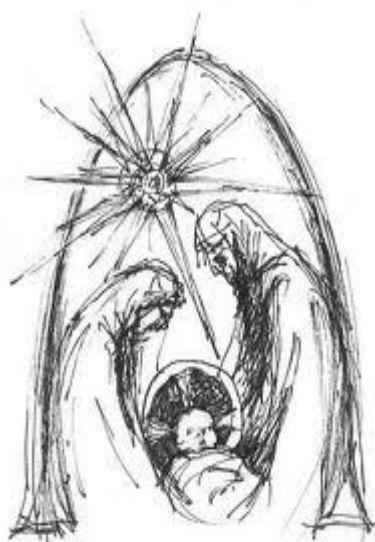
*Alázat s gyermeki lélek mily szent dolog!  
Kik látták az Urat elsőnek? Pásztorok,*

*Mért mondog, hogy a Nagy kicsinnyé nem lehet,  
S a porszem képtelen felfogni az eget?*

*Nézd a Szűz Gyermevét! S a szűk jászolt  
tekintsed:  
Benne a föld s az ég és száz világ pihent meg.*

*Bizony a szíved is kicsi jászol ha lenne,  
Újra jönne az Úr s gyermekként megszületne.*

*Ha Krisztus százszor is születne Betlehemben,  
Elvesznél, hogyha nem jönne el a szívedben.*



*(Angelus Silesius)*

**BULÁNYI GYÖRGY**

## **KARÁCSONYI NAPLÓ**

Nehéz műfaj ez a hetenkénti, szombat esti prédikáció Széphalmon. Odajutni könnyű, mert Ákos, vagy Iván, vagy Tamás kivisz kocsival - tekintettel agg koromra. Csak akkor nehéz, amikor már ott vagyok. Amikor elkezdem a misét, vagyunk gyenge harmincan. "Körültekint a sík mezőn" - s míg a kóry a gitárosok énekelnek, gyorsan megállapítom, hogy kik hiányoznak. Már mint nekem. A törzsközönségből Bandi közösségéből. Ez kb. tizenkét ember. Amikor otthon készülök a prédikációra, ezek vannak előttem. De ezekből ritkán van ott több hatnál; van úgy, hogy annyi sincs. A többiek esetenkénti belátogatók, vagy fogalmam sincs honnan jöttek. A törzsközönségnek -



**XXIX. évfolyam 12. szám**  
**2022. december**

Bulányi Gy.: Karácsonyi napló	5186
Ádám K.: 16 gyermeket...	5188
Sulyok G.: Tiéd az Ország, a Hatalom és a...	5190
Garay A.: Tisztelt művészetpártoló közönség	5192
Metzger B.: Holnaptól Istenem	5194
Király I.: A köszönet szentsége	5194
Turiák I.: Isten Országáé és...	5195
Farkas I.: Céltalanul	5200
Ady E.: Karácsony	5203

*«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért,  
nemzetünkért, mindenkiért. Isten Országáé megvalósulásáért.»*

gondolom - arra volna igénye, hogy ne csak jártassam a számat, hanem mondjak is valamit, amit még nem hallottak. (Csak gondolom, mert mondani, általában semmit sem mondanak: se bü, se bá.)

S a többinek? Hát azoknak valami alapozót, figyelemfelhívót kellene mondanom, hogy mise után legalább egy ember odajöjjön, s mondjon valamit. Akármit. Akár azt, hogy ezt azért már még sem hiszem! Vagy azt, hogy egy katolikus pap nem beszélhet így! Épater le bourgeois!, azaz elképeszteni a "pógárt" - a régi szabály szerint. Mert minden ellenkező híresztelés ellenére, akkor történik valami a lélekben, amikor úgy érzi, hogy megszólították; s aztán erre válaszol. Jézus hogyan csinálta? Az elején egy szót sem szólt, csak elsétált a Jordán partján a Keresztelőnek a tanítványai előtt, aki mondott ezeknek a tanítványoknak valami elismerőt Jézusról. S ennek a szónak a hatására, vagy attól, ahogyan Jézus sétált - ki tudja? - János és András megindultak utána. De hát a széphalmi templom nem Jordán-part, s aki ott sétálna, meg az ottaniak is, nem azonosak a Jordán partiakkal.

Meg azért arra is kell vigyáznom, nehogy sokat mondjak, s megelégedjék széphalmi dicsőséggem, s szóljanak a plébános atyának, hogy ezt aztán azért még sem. Így hát akkor érzem magam viszonylagos biztonságban, ha nem rögtönzők, hanem leírom azt a két lapot, amelyet majd nem felolvasok, hanem előadok. Így tettem most, szombaton is. S mondtam a szombat esti prédikációt - papirosból. Ide másolom.

Van egy kisközösségem, amelyben az átlagéletkor alig több mint 20 év. Részint azok unokái, akikkel a 40-es évek végén kezdtem munkába. A napokban találkoztam velük. Pontosak voltak. Délután 6 órakor napi iskolájuk-munkájuk után imádsággal indult a találkozók. Eloltottuk a villanyt, meggyújtottuk a lilaszín olajat a mécsesben. Suttogtak. Szívből. A Jóisten biztosan hallotta, amiket mondtak. Én már nem, mert "az öregúr" süket ehhez. Csak azt tudom elmondani, hogy én miről imádkoztam. Arról, hogy hallatlan dolog volt az, amit most csinálunk, egy félszázaddal korábban az egyházban. Szabadon imádkoztak. Nem Miatyánkot, Üdvözlégyet. Nem papok, hanem civilek, laikusok és laikák. Fél százada még a pap sem imádkozott szabadon. Félszázada is még csak meghallgatták, amiket a csoportban imádkoztam. De aztán kitaláltuk a soros elnöklést. Minden összejövetelel más és más tartja kezében a napirendet: imádság, házfeladat, mit hoztál? (szabad témák). Minden találkozóra más és más készít elmélkedést, amihez hozzáimádkoznak a többiek. S így lassan megszokjuk a szabad imádkozást és a hozzáimádkozást.

Imádságomban arról elmélkedtem, hogy semmi nyoma annak, hogy Jézus imádkoztatta volna a tanítványokat. Maga sem sokszor imádkozott előttük. Márk még csak arról tud, hogyha a tanítványok imádkoznak, bocsássanak meg ellenfeleiknek. Ez a feltétele annak, hogy az Atya is megbocsásson nekik. De hogy mit és hogyan imádkozzanak, arról az ő Jézusa semmit sem mond. Csak Máté és Lukács szövege hozza a Miatyánkot. Lukács beszámol róla, hogy valamelyik tanítvány ezt is kiereszkolta belőle: "Taníts minket imádkozni, ahogy János is tanította a maga tanítványait!". Alighanem egy korábbi János-tanítványtól jött a felszólítás, aki úgy gondolta, hogy egy rendes tanítónak (rabbinak) ezt nem szabad kihagynia.

Jézus nem volt rendes rabbi. Mintha inkább visszafogta volna őket az imádkozástól. Mert magától arra okította őket, hogy amikor imádkoznak, ne szaporítsák a szót, mint a nemzetek (a nem-zsidók, a pogányok) teszik, akik azt gondolják, hogy a sok beszédért (polülogia) hallgatja meg őket az Isten. Az ilyesmitől inkább arra következtethetünk, hogy nem azért gyűjtött Jézus tanítványokat, hogy imádkozni tanítsa őket. Nem rózsafűzér-társulatát szervezte őket. Hanem? Betelt az idő, közel az Isten Országa, alakítsátok át gondolkodásotokat, higgyetek az evangéliumban! - ez volt a beköszöntő. Ehhez, a gondolkodásuk átalakításához, tartotta magát végig. Egészen odáig, hogy Péter kardját a hüvelyébe parancsolja, és visszaragasztja Malchus levágott fülét.

Valami ilyesmiről elmélkedtem, s aztán következett a házi feladat: Drewermann egy cikke a német vöröszöldek megalkuvása és a NATO üzelmei ellen - a Koinónia nevű Bokor-folyóiratból. Az kezdte a kört, aki házi feladatnak javasolta a cikket. Elmondta, hogy az

ördög ügyvédjének szituációjában levőnek gondolja magát, s mondta (Drewermann ellen): mi lenne, ha a NATO nem tartaná fenn a békét Boszniában és Koszovóban! A körben ( a hozzászólás szigorú rendjében) aztán egyikük elmondta, hogy egy külföldi békekonferencián ő meg azt hallotta, hogy már régen béke lenne Boszniában, ha nem volnának ott a békefenntartók! Aztán kitágult a téma: hogyan kritizálhatjuk a politikusokat, ha magunk nem vállaljuk, hogy jobban csináljuk? És hogy miért nem vállaljuk, hogy jobban csináljuk?

Jézus élete egy 40 napos imádkozással indult. Annak végén visszautasította a Sátánt, a hatalmat. Keményen bírálta azt, ami a világban van, és nem vállalt részt annak hatalmában. Csak a szeretet hatalmát ismerte, s ráhagyta a politikát - az uralkodás, a gazdagság és az erőszak világát - a hatalomra: a főpapokra, írástudókra és vénekre. Nem akart bekerülni a parlamentbe, 72 tagú szünedrion-jukba, nem akart együttműködni a megszálló hatósággal, Pilátussal. Nem hitte, hogy az ördögöt ki lehet üzni az ördöggel. Aki pedig az ördög ügyvédjének szituációjába kerül, annak el kell mennie a pusztába, s addig kell ott lennie - 40 napig, tovább, kevesebbig -, amíg vissza nem alakul Jézus ügyvédjévé, Jézus gondolkodására. S már itt is vagyunk ezüstvasárnap evangéliumánál.

Kritizálhatjuk a neoliberalizmust, de nem attól fog összeomlani, mint a kártyavár, hanem saját ellentmondásaitól. A Concilium nevű nyolc nyelven megjelenő nemzetközi katolikus teológiai folyóirat legújabb számában olvasom egy brazil szerzőtől: 1870-ben a világ leggazdagabb 20%-ának jövedelme hétszer volt nagyobb, mint a legszegényebb 20%-é. De 1997-ben már nem hétszeres, hanem harmincszoros volt a különbség. Az USA három leggazdagabb emberének a jövedelme több mint 49 fejlődő ország 600 millió lakosának bruttó nemzeti termelése. 400 USA-amerikai polgár jövedelme annyi, mint az 1300 millió lakosú Kína bruttó nemzeti termelése. Ezt az istentelen-embertelen állapotot kritizálni kell! De minden kritikánk ellenére tíz év múlva, 2007-re, még elképesztőbbek lesznek az adatok. És minden kritika üres szócséplés a jánosi igehirdetés megvalósítása nélkül.

Egy családban, fél tucat gyermekkel, az apa állás nélkül maradt. Kisközösséghez tartozik e család. A kisközösség tagjai tudták, hogy nem tudnak karácsonyt ünnepelni, ha nem nyúlnak a zsebükbe. Legyen testvérüknek is karácsonya! Biztosra veszem, hogy a megajándékozott család is megtalálja azokat, akiken neki kell segítenie. Azért találja meg, mert csak az tanítványa Jézusnak, akinek olyan sok a pénze (akármilyen kevés is az), hogy nem tudja elkölteni - magára! A két fillérjét is odaadó özvegy érdemli ki a mindent adó Isten mindent adó Küldöttjének dicséretét a maga mindent adásával. A neoliberalizmust csak úgy tudjuk átvészelni, ha osztozunk. Ami kevesünk van,

elosztjuk a rászorulóknak között. Ahogy Bemerítő Jánostól hallottuk: akinek két ruhája van, megosztja azzal, akinek egy sincs. S akinek van ennivalója, ugyanígy tesz.

János nem lett Jézus tanítványává. Egy tapasztalathiány következtében. János nem látta, hogy Jézus elégetné a pelyvát az olthatatlan tűzben. Nem látta, hogy elpusztítja azt, aki nem osztozik. Bár a Törvényen és a Prófétákon nevelődő János tudta, hogy van Jóbél-év; tudta, hogy osztozni kell. S azt hitte, hogy Isten, Jézust elküldve hozzánk, most már rendet csinál, s Jézus által közibe ver a hatalmasoknak. De Istennek nincs eszköze erre. Isten csak él és szolgálva szeret, s a tékozló fiú apjaként reménykedik, hogy hazatérünk hozzá. János nem értette ezt. Ezért nem lett Jézus tanítványa.

Fegyver és katonai szövetség nélkül gondolta el Jézus a megváltást. Kritizálva és együttműködés nélkül. Pusztá kézzel. Odaadva a másik ruhát, s megosztva az ennivalót. Jászolba születve és Golgotára menve. Kiszolgáltatta magát a főpapoknak, írástudóknak és véneknek. Az uraknak. Így bizony. Ezért született jászolban, és nem palotában. Jó ezt tudnunk, mielőtt még lezárnók karácsonyi költségvetésünket. Amen.

*Budavári, 2000. december 18.*

ÁDÁM KATALIN

## 16 GYEREKET NEVELT FÖL SZERETETBEN AZ ÉRDI ZSIKE NÉNI

**A Király családban 1974-ben született a legidősebb, míg 1996-ban a legfiatalabb gyermek. A kettő között pedig még másik tizennégy.**

Tizenhat gyerek, huszonhat unoka. Ignác és felesége, Zsike évtizedek óta kormányozzák a Király család hajóját, amelyben ma már ötvennégyen ülnek. Nem szóródtak szét, a mai napig összetartanak.

### Hogyan ismerkedtek meg?

Király Ignác: Halásztelkiek vagyunk mindketten. Én már egyetemre jártam, teológiára, Zsike pedig egészségügyi szakközépiskolába, és bukásra állt latinból. A lelki vezető atyánk kért meg arra, hogy korrepetáljam Zsikét. Ez volt az indítópont. Mikor összeházasodtunk, Zsike tizenkilenc, én huszonéves voltam, és egy év múlva megszületett az első gyermekünk.

### Már akkor nagycsaládot terveztek?

Király Ignácné Zsike: Három gyereket mindenképp szerettünk volna. Nagyon élveztem az anyaságot, és úgy voltam vele, hogy legyen egyenlő a nemek száma, aztán valahogy kicsit elszálltunk a létszámmal...

**Azért nem lehetett könnyű ennyi gyerekkel. A pedagógus hazamehet a nap végén, de egy édesanya nulla-huszonégyben szolgálatban van.**

Zsike: Nem egyszerre jöttek a gyerekek, mindig csak egy kicsivel lett nehezebb, jobban mondván több. A nagyobbak besegítettek a tennivalókba, és Ignác is nagyon jó férj, segített mindenben. Hétvégén kirándulni vitte őket, sokat foglalkozott velük hét közben is. Volt Sukorón egy kis telkünk, és voltak közös nyaralásaink is. Ez utóbbit annyira nem igényeltük, a gyerekekben sem volt hiányérzet, sokan voltak, nem unatkoztak.

Ignác: A feleségem és köztem megosztottak a miniszteri tárcák: belügy, pénzügy, külügy, kultúra... Eszerint tette, teszi mindenki a dolgát. Jónak gondolt elvekre építettük a gyakorlatot, és megpróbáltuk tartani az irányt, ki-ki a saját tárcája szerint. Azt tapasztaltuk, hogy a jó elv, mint alap, megtartó erő tud lenni, mert erre támaszkodva lehet igent és nemet mondani.

A családi munkamegosztásról egyébként azt vallom, egy férjnek és apának a születésen és a szoptatáson kívül mindent elfogadható szinten kell teljesítenie.

### És az anyagiak?

Ignác: Ami a hivatásomat illeti, katolikus teológiai tanár vagyok, de van egy szakmám is, kitanultam az asztalos mesterséget. Egy ekkora család nem tud tanári fizetésre épülni. Így még akkor is sikerült eltartanom a családot, amikor nemkívánatos állampolgárnak számítottunk, mivel nagyon komolyan vettük a kereszténységet. Az anyagiakra visszatérve volt, ami szerint éltünk, és volt, amiből éltünk.

A lényeg az volt, hogy a szükséges és elégséges mérték meglegyen. Beosztással éltünk, figyeltük, mire ment el az időnk és a pénzünk egy adott hónapban. Persze, a gyerekek részéről voltak nagyobb igények, ezeket mi a helyén kezeltük: személyes ünnepükön megkapták egy-egy nagy vágyukat. Idővel őket is bevontuk a családot érintő anyagi döntésekbe.

Mikor nagyobbak lettek, szerettük volna támogatni egy jezsuita barátunkat, aki Indiában olyan iskolarendszert hozott létre, ahol húszezer szegény, tehetséges gyermek tanult. Megszavaztattuk a gyerekekkel, hogy fordítsunk-e erre pénzt a családi kasszából. Volt, amelyik marhaságnak tartotta, a másik helyeselte, végül átgondolták és igennel voksoltak.



Ilyen családi szavazás egyébként más témákban is volt. A pénzgazdálkodásunk tehát arra az elvre épült, hogy „semmi nem az enyém és nem a tiéd, illetve a miénk, csak ránk van bízva”.

### **Ez az elv máshol is érvényesült?**

Ignác: Igen. A gyerekeink sem a birtokaink, tudni kell elengedni és segíteni őket az önállósodásban, és ha elestek és összetörték magukat, legyen erőnk befogadni őket. A bázis legyen olyan fészkek, ahol a kirepülés és a befogadás harmonikusan működik. Ez most is így van: második éve laknak nálunk Kata lányomék, előtte egy másik gyermekünk élt velünk a családjával, míg otthont nem teremtettek maguknak.

### **Mennyi idősek a gyerekek?**

Zsike: Az első gyermekünk 1974-ben született, a legfiatalabb 1996-os. Harminchárom évig voltam itthon, mindenféle gy-betűs ellátással. Méltányossági gyest is kaptam Csabival, aki szellemi fogyatékkal él. Ő a tizennegyedik. „Mégfáradt gének” – mondták az egészségügyisek. Aztán jött még két csodálatos gyerekünk.

Ignác: Egy ekkora családban mindenféle előfordul. Tragédiák is. Egyik unokánk öngyilkos lett tizenhét

évesen. Mártika lányunk pedig két éve hunyt el, harminchárom évesen, súlyos rákos betegségben. Ők ugyanúgy vannak a számunkra, nálunk nincs létszámcsökkenés a földi halálozás miatt.

### **Hogyan lehet feldolgozni ilyen családi tragédiákat?**

Ignác: Nem lehet struccpolitikát folytatni, hogy „minket minden elkerül, mert a Jóisten tenyerén vagyunk”. Mert mi van, ha a Jóisten tapsol egyet?! A tragédiáink nagyon mély tanulságokat hordoznak, és ezekkel együtt kell élnünk, mint a régieknek, akiknél még természetes volt, hogy a családi asztalon felravatalozták az elhunyt szeretteiket...

Az olvasók egy olyan család életébe pillanthatnak bele, amelyben minden megtörtént, a bajokon kívül persze rengeteg lélekemelő, fontos tanulságokat hordozó esemény is. Most, hogy betegesebb lettem, leírom a dolgokat. Leírom, hogy amikor már nem leszünk Anyával, levehessék a polcra a gyerekek, unokák, ha kíváncsiak arra, hogy csinálták ezt vagy azt Zsike mamáék.

Most persze nem olvassák, elég, ha odajönnek és megkérdezik. Át kell hagyományozni az értékeket, a jónak gondolt elveket.

### Ezeket elfogadják a fiatalok?

Ignác: Korábban rengeteget tiltakoztak ellene. „Szigorúak vagytok, maximalisták” – mondták. És lám, felnőttek, gyerekeik vannak, és ugyanazokhoz az eszközökhöz nyúlnak, mint mi annak idején. Ez számunkra visszaigazolása annak, hogy nem rossz, amit próbáltunk. A jó elvek meg tudják tartani az embert.

Zsike: Van, amit ma már másképp csinálnék. A legjobb tehetségem szerint próbáltam nevelni őket, de néha visszakaptam, hogy mégsem az én elvem volt a jó.

### Amikor még kisebbek voltak a gyerekek és itthon éltek, hogyan teltek a mindennapok?

Zsike: Óvoda, iskola, mosás mindennap, és persze főzés. Gulyásleves, nyáron zöldborsó, az épp aktuális zöldségek, tejbegríz és -rizs, téztafélék... Mindenki megette ugyanazt. Nem válogatóságok voltak, hanem gyorsan ettek, hogy jusson... A Narancsfa utcában kezdtük, aztán mikor már nyolc gyerekünk volt, kinőttük a régi házat. Ignác a barátaival és egy kőműves szomszéd segítségével építette meg azt, amiben most élünk.

Ignác: A szakmunkát, amihez nem érttem, mindig szakemberrel végeztettem, de a culágermunka az enyém volt. Kilenc hónap alatt elkészültünk.

### Hogy fértek el ennyi gyerekkel?

Ignác: Nem volt minden gyereknek külön szobája, emeletes ágyak voltak mindenhol. Klubéletet éltek, úgy kellett rájuk szólni minden este, hogy menjenek már aludni. Amíg kicsik voltak, bandáztak, aztán mindegyiküknek lett saját territórium, aminek a rendjéért ők feleltek.

Csoportok alakultak ki a gyerekek között, és ezek a mély kötelékek a mai napig megmaradtak. Az unokáink rendszeresen együtt vannak, a fiaink, lányaink vigyáznak egymás gyerekeire. A nagyok már önálló „uncsitalálkozókat” rendeznek. Tíz gyermekünk egyébként Érdén él, egyikük a szomszédban, hárman velünk.

### Most, hogy felnőttek a gyerekek, Zsike többet tud pihenni?

Zsike: Harminchárom évig itthon voltam, most dolgozom: ápolást, takarítást vállalok. Élvezem az emberekkel való találkozásokat, és pénzt is kapok érte. Amit keresek, az a kárpátaljai magyaroknak megy.

### Ignác: 2004 óta támogatjuk őket, a tanítványi és baráti közösségben.

Zsike: Tavaly, mikor nagyon keményre vált a helyzet, úgy éreztem, nekünk nincs akkora szükségünk a pénzre, mint a kárpátaljai idős embereknek, akik vagy nem fűtenek vagy nem esznek, vagy nem tudják kifizetni a gyógyszereiket. Nekem megkönnyebbülés tudni azt, hogyha távol vagyok itthonról, nem az unokáimmal vagyok és nem a gyermekeimet segítem, akkor egy jó célt támogatok.

### Van bármi közös tervük a jövőre nézve? Egy utazás, mondjuk?

Zsike: Nincs.

Ignác: A jelenlegi nehéz helyzetben ugyanazt fogjuk csinálni, amit eddig, csak fegyelmezettebben, még tudatosabban: ez az anyagi igénytelenség, a szellemi és lelki igényesség, és a mélységes összetartozás. Nem köpködni jobbra-balra, nem venni részt politikai torzsalkodásokban, mindezek helyett az élet ránk eső kis zugát kell rendbe tenni. Ez a mi jövőre adandó válaszuk.

## SULYOK GÁBOR

### TIÉD AZ ORSZÁG, A HATALOM ÉS A DICSŐSÉG MINDÖRÖKKÉ. ÁMEN.

*Hatalom és dicsőség – vagy jézusi kereszténység?*

Meglehetősen ismerős szöveg, hiszen minden misében újra és újra ránk köszön. Magam csaknem mindennapos refrénként hallgatom 95 éves anyósom Miatyánk-ismételgetésében. Sokan már-már evangéliumi gondolatként emlegetik, mintha valóban a Miatyánk záró gondolata lenne. Akik tájékozottabbak, tudni vélik, hogy Kálvin, a svájci reformátor meggyőződését tükrözi a szekvencia (pedig már az evangéliumok sok ősi kódexében is megtalálható), Jézushoz azonban nem sok köze van.

Úgy érzem, nem árt végiggondolni ennek kapcsán azt, hogy miként kapcsolódik a jézusi örömhír a mi külön bejáratú evangéliumunkhoz. Számunkra az első, ami Istenről eszünkbe jut, bárhogy tagadjuk is, éppen a Jézus imádságához ragasztott reménység, vagyis az Istenország egyetlen lehetősége; „Övé az Ország, a hatalom és a dicsőség, nekünk szerencsére sok beleszólásunk nincs, ez az ő ügye!” Mikor és hogyan lesz belőle valami? Ha Istenen múlik, akkor kilátástalan messzeségben, valamikor. Hát ha azt akarjuk, hogy legyen belőle végre valami, természetesen nekünk kell hatalommal és erővel hozzáfogni! Mi mással lehetne megcsinálni? Ilyen Isten kell nekünk, aki hatalmával

mindent meg tud oldani, lenn a földön és fenn az égben egyaránt.

Persze ez annak az Istennek csak az egyik oldala. A másik oldalát tekintve már nem annyira vonzó, mert másutt így olvassuk: „*Íme, nem az ÚR keze rövid ahhoz, hogy megsegítsen, nem az ő füle süket ahhoz, hogy meghallgasson, hanem a ti bűneitek választottak el titeket Istenetektől, a ti vétkeitek miatt rejtette el orcáját előletek, és nem hallgatott meg. Hiszen kezetek vérrel van beszennyezve, ujjaitokhoz bűn tapad, ajkatok hazugságot szól, nyelvetek álnokságot suttog. Nincsen, a ki az igazság mellett szólna, és nincsen, a ki igazságosan perelne, haszontalanságban bíznak és hazugságot beszélnek, gonoszt fogadnak és vétket szülnek*” (Iz 59,1-4). Sőt még ennél is keményebben fogalmaz: „*A tetteknek megfelelően fog megfizetni; haraggal ellenfeleinek, megtorlással ellenségeinek...*” (Iz 59,18)

A közkézen forgó isteni hatalom elengedhetetlen kelléke a megfizetés, vagyis az isteni szatóciszlet, ahol mindenért megfelelően fizetni kell, és ennek eredménye, hogy Isten majd teljesítménybért fizet vissza. A választott nép állandó vendég volt ebben a boltban, és állandó vendég volt a hatalmas Isten lába zsámolyán, mert ennek a hatalomnak természetes velejárója az alá-fölé rendelés, a hierarchikus berendezkedés. Igaz, a Máté-féle evangéliumi beszámoló már a betlehemi jászol mellett is anyagi kórusok dicsőítő énekét hallotta, a valóság azonban – ha hihetünk a leírottaknak – sokkal inkább az emberi közöny miatt magára maradt családról szól, mindenféle zengő égi harmóniák nélkül.

Jézus azonban kezdetektől valami egészen másfajta Istenről, másfajta országról, világról beszélt, aminek belső mikéntjéről egyet biztosan tudunk: nem a mi világunk szerint való, nem adok-kapok az alapja és nem uralkodás a slágere, hanem az igazi megbocsájtás, a valós szolidaritás, vagyis a sorsazonosság vállalása.

A történelmi tapasztalat arról tesz tanúságot, hogy a jézusi eszközök nem egyeztethetők össze a mieinkkel, és igazából nem tudunk egyetérteni Jézussal, aki ismételten visszautasította az Istenország erőszakos megvalósítását. Úgy is lehetne megfogalmazni, ahogy egy ismerősöm gyakran mondja: „Ha a szelíd, isteni eszközökre hagyatkozunk, sosem lesz belőle semmi. Erővel és hatalommal kell az emberek elé állni, hogy ne legyen még lehetősége se bármiféle ellenkezésnek vagy szabotázsra.”

A tanítványokban is sok kérdőjel maradt megoldatlan a hatalommal kapcsolatosan, a kereszthalál aztán végképp elbizonytalanította őket, hogy vajon Jézus-e az, akinek el kellett jönnie, vagy mást várjanak. Egyáltalán, mikor lesz belőle úgy valami is? Lehet, hogy Isten számára nem szempont az idő, de nekünk sürgősen kellene. Mi nem érünk rá. „Ha az Isten nem akar lépni, nekünk kell lépnünk helyette” – mondják

sokan. Tele van a világ ember gyártotta istenekkel, és olyan lépésekkel, amiket Jézus soha nem lépett volna meg, még akkor sem, amikor az élete volt a tét. Tanítványai naponta ostromolták, hogy lépjen fel az erő és a hatalom félreérhetetlen eszközeivel, Jézus azonban hajthatatlan maradt, és nem volt hajlandó beállni az ütők, az erőszakosak és az eltaposók közé, inkább vállalta, hogy őt érje a harag és a kérlelhetetlen hatalom borzalma.

A baj ott van, hogy mi embermódra akarunk gondolkodni akkor is, amikor isteni dolgokról van szó. Isteni értelemre lenne szükség, vagy ha az nincs, legalább bizalomra az iránt, amit Isten Jézus által ajánl nekünk. A szelíd rábeszéléssel nem lehet ötről hatra jutni, mert mindig lesz, ami vagy aki másképpen akarja. Amely országban meghasonlás van, ott káosz lesz, és nem ország – mintha Jézus is erre utalna egy alkalommal (Mt 12,25-26).

A kétévezredes kereszténység másról sem szólt, mint az isteni hatalomról és dicsőségről való ábrándozásról, az utóbbit illetően külön feladattá vált Isten dicsőségének öregbítése orgonával és zenekarral, meg anélkül, mintha szegény Istennek mindennapi betevője lenne a tőlünk kapott ünnepélyes dicséret. Egy kicsit morbid gondolati kapcsolatként a Gilgames eposz vonatkozó része jut eszembe: „*A Niszir-hegy ormán máglyát raktam, kost, bakot ölve égő áldozattal fizettem az isteneknek életünkért. Hét s megint hét kötállal raktam a földre áldozati ételt, s ajándékul nádat, cédrusfát s mirtuszt füstöltem uraimnak. Fölszállott a füsttel az illat, föl az istenek trónusáig s az égiek sűrű rajokban gyűltek az áldozat helyére*” (Agyagtáblák üzenete, 153. o) – talán éppen egy kis dicsőségfürdőre. Bennünk is nagy készlet van, hogy Istentől várjuk a megvalósítást, mi addig is csinósítjuk szertartásainkat, bonyolítjuk teológiánkat Isten dicsőségére.

Tudomásul kellene vennünk, hogy amikor az Istenországról van szó, akkor csak Jézus szándékait, közösségépítő tevékenységét és gondolatait vehetjük számba, minden más értelmetlen. Sehogy sem tudjuk elképzelni az Istenországot általunk megszokott szerkezetek és szervezetek, valamiféle igazságosztó államapparátus nélkül. Nem fér a fejünkbe, hogy Júdás éppúgy része a közösségnek, mint Péter vagy János, vagy a többiek. Nálunk az ámulás vagy a tagadás kiközösítéssel, anatómával jár együtt. Jézus azonban másképpen gondolkodott: „Aki hozzám jön, nem zavarom el” (Jn 6,37) – mondta, és Júdás maga látta be, hogy nem jó helyen van, és váltott, bár mintha már elkésztett volna vele.

A húsvéti énekben áhítatosan hallgatjuk, hogy „Ó szerencsés vétek, hogy ilyen hatalmas és fölséges Megváltót kívánt és érdemelt”, de aki előidézője volt annak, vagyis Júdás, természetesen átkozott és a kárhozat fia lett – legalábbis a mi gondolataink szerint. Mi úgy gondoljuk, hogy besegítünk Istennek, és

nekiállunk kiválogatni a konkolyt jó mag közül, elkülöníteni a javát a hitványától, elítélni a bűnöst. Titokban megmosolyogjuk a jézusi boldogságokat, és jól fizető állásunkkal gondoskodunk mindennapjainkról, és nagyokat sóhajtunk, hogy milyen cudar idöket és mennyi igazságtalanságot kell még túlélnünk. Megmagyarázzuk, hogy milyen szegények vagyunk, és nincsen hatalmunk, pedig az sok mindent megoldana. A tú fokával sem foglalkozunk túlzottan (Lk 18,24-25). Ja, hogy vannak nálunk is szegényebbek? Rosszkor voltak rossz helyen! Az a legjobb, ha ott is maradnak, ahol vannak.

Teljesen elfeledkezünk arról, hogy Jézus milyen hatalomról beszélt. Azt mondta, hogy hatalma van odaadni az életét, hatalma van az Istenországot hirdetni, hatalma van beteget gyógyítani, segíteni a gyengét, az elnyomottat. Hatalma van, hogy szolgáljon és ne uralkodjon másokon, hogy felemelje azt, aki elbukott és szenved. Nekünk is hatalmunk van lehajolni ahhoz, aki elesett, felruházni a mezítelent, meglátogatni a beteget és a börtönben lévő, megvizsgálni a szenvedőt, kiállni az igazság mellett, békét teremteni ott, ahol békétlenség van, irgalmat tanúsítani ott, ahol irgalmatlanság az úr, megmutatni a lelkünk igazi jézusi örömét azoknak, akik nem tudják megtalálni az igazi boldogságot (Mt 5,3-10; Lk 6,20-26).

GARAY ANDRÁS

## TISZTELT MŰVÉSZETPÁRTOLO KÖZÖNSÉG, TISZTELT VENDÉGEINK! KEDVES JÚLIA ÉS JÁNOS.

Ezen a borongós őszi délutánon - itt a verőcei Dunaparton - kiszakadunk a mindennapok nehézségeiből, világunk egyre nehezebben gyógyuló válóságából és átadjuk magunkat két művész válaszainak a korunkra. Mert a művész a saját eszközrendszerével válaszol, elmesél egy narratívát, hogyan látja ő a világot, mit kínál fel önmaga és mások számára megoldásként. Mi az ami foglalkoztatja, élteti, mi az amit el akar mondani. Horatius római költő két szóban fogalmazta meg a művészet célját: *prodesse et delectare* – tanítani és gyönyörködtetni. Van egy hasznos célja – tanítani és van egy édes célja – gyönyörködtetni. A művészet megtanít bennünket mélyebben látni a világot. és nemcsak látni, hanem élvezni is. Persze ez a két erény koronként más arányban szólítja meg mind az alkotót, mind a befogadót. Vannak korok mikor a tanítás van az első helyen, és vannak mikor a gyönyörködtetés. Vannak művészek, akik elsősorban tanítani akarnak és mások gyönyörködtetni.

Őszintén meg kell mondanunk hagyományos horatiusi értelmezés mára megkérdőjeleződött. Ne neveljen engem senki! Elég vagyok én magamnak! Hiszen a nevelés sokszor propagandává válik, érdekérvényesítésé, nyomatássá, mai polkorrekt kifejezéssel: érzékenyítéssé. Szóval ne neveljen engem senki. Ma nem akarjuk, hogy a művész neveljen bennünket, ne legyen didaktikus- hanem bízza ránk az alkotásából adódó személyes megérintettséget. A művészet legyen olyan, mint a szerelem – kacérkodjon velünk. Kínálja fel önmagát. És aztán valami megszületik bennünk, vagy nem és visszatérünk régi kerékvágásainkba.

És megkérdőjeleződött a gyönyörködtetés is. Az internet, a celebvilág, a konzum korában akkora lett a választék, hogy majd én eldöntöm hogyan, hol és miben akarok gyönyörködni. Vagy mások eldöntik, hogy nekem mi a jó, a szép, az igaz – az iparosodott influenszerek, média guruk, a tudatipar uralja azt, hogy miben kell, illik, trendi gyönyörködnünk, hogy mi és mire tanítson bennünket. Építésként évente vagy 100 lakásban járok. A mai úgymond fiatalos lakásokban nincsenek képek, nincsenek könyvek, csak dekoráció van, mobilok és laptopok és minél nagyobb televíziók. Túl azon, hogy a korszellem átjárja az élet minden szegmensét – ne nevelj és ne gyönyörködtess – Adyval mondhatnánk „titkon érezzük”, hogy ez nagyon kevés, hogy vesztesek lettünk. Hogy önamputációt végzünk. „Ülj le közénk és mesélj” - mondja József Attila Thomas Mannak: mesélj mert ami van, ami ránk ömlik az már egyszerre nagyon sok és ugyanakkor nagyon kevés. Vágyunk arra, hogy bizony nevelj és gyönyörködtess és ugyanakkor hagyd meg a szabadságunkat. Meséljenek a művészek, a szellem emberei – és ezért vagyunk itt, hogy hassanak ránk. Neveljete és növeljete bennünket. Már az ittlétünk is egyfajta rezisztencia- ellenállás- a korszellemmel szemben.

Noah Harrari nagyon meggyőzően bizonyítja a *Sapiens* c. könyvében, hogy az ember sorsát, életét azok az algoritmusok – gondolati pályák irányítják, melyek a nevelés, a gyermekkori minták alapján fogantak meg bennünk és mindannyian ezen algoritmusok „rabjai” vagyunk. A szabadságunk- bár nem így érezzük - korlátozott és szabadságunk sincs arra, hogy ezen változtassunk. Az belénk helyezett, megélt, átélt információ ma az emberi evolúció következő lépcsőfoka. Gének helyett mémek - viselkedési és érzelmi minták - kódolnak bennünket. A Z generáció mai lázadása - a Gréták és Lilik- pontosan érzik ezt és odadörgölik egyre határozottabban a szülői és nagyszülői generációknak: mit tesztek velünk, mit tettetek velünk. Mire neveltetek? És miért nem neveltetek? A művészet ugyanis nevel bennünket, akar akarjuk, akar nem. A művészet mindig értékrendet, világnézetet, perspektívát közvetít, olyankor is, amikor a művészek

egyáltalán nem célja, hogy barkit is megváltoztasson. A művészet a művész szemszögéből lattatja a világot, es ezáltal akaratlanul is formálja a lelkünket, az ízlésünket, a választásainkat, az értékrendünket, a hitünket. A művészet mindig nevel, akkor is nevel, amikor azt tanítja, hogy a művészet nem nevel semmire! Mivel a szenvedélyeinkre hat, nem is akárhogyan teszi ezt: ha sikerül érzéseket ébresztenie bennünk, szinte beleégeti a lelkünkbe az üzenetét, melyebbre, mint bármely más kommunikáció. Felesleges becsapnunk magunkat: a művész kommunikációja meg olyankor is hatással van ránk, ha ő nem akar hatni ránk.

És most itt vagyunk Júlia és János képei között és akarjuk, vágyunk arra, hogy hassanak miránk. Mindketten a maguk világával, eszközrendszerével, látásával, üzenetével, megoldóképletével.

De tartsuk be az udvariassági sorrendet is.

Angyal Júlia képei – számomra azt közvetítik – hogy a megoldás a mai világ gondjaira: belépés a szakralitás világába, hogy az életünket- akár a rosszat is - transzcendens derűvel szemléljük. Hagyományosan mondhatnánk: ez hit és a keresztény hagyomány világa. A képek, mint a borostyánba ragadt fossziliák őrzik az örök értékek lenyomatát. Jézus, Szent Ferenc, Mária, a biblia történetek példái hordozzák a megoldást: a Szent Művészet- az ars sacra- ahogy az életművét bemutató könyv címe is teszi. Az örök értékeket örök formák újra értelmezésével tárja elénk, hiszen a trecento ( Giotto )

és a klasszikus reneszánsz művészet ikonográfiája tudatosan felvállalt előkép a művészetében. Az arany, meleg barna és sárgás színű borostyán őrzik ugyan, de ugyanakkor fogva is tartja a mondanivalót. A harmonikus, már-már grafikus vonalvezetés, a vonal esztétikája uralja a képeket. Máshol a foltok, fények, tükröződések – hiszen a képek egy része



templomi üvegablakokon található - átemel bennünket a mi valóságunkból, egy másik valóságba- és megnyugtat, elgondolkodtat, inspirál, felemel. „Emeljétek fel szíveteket!” (ezt a szentmisében is mondjuk) - ez az üzenet. És – „nomen est omen” (a név a sors útja ) igaz Angyal Júliára – megjelenik itt valami angyali, éteri szépség - a gyönyörködtetés , a szent ámulás a képeket nézve. És Júlia istene felénk hajó, bennünket őrző, vigasztaló, gondunkat viselő. Nem az ószövetség bosszúálló, folyamatosan ítélkező istene,

hanem Isten, aki velünk van. Bár a forma a klasszikus, a teológiai üzenet a 21. századi, a ma emberének való.

Jankovics János - aki itt Verőcén- házi festőnek is számít, hiszen számos kiállítása volt ebben a teremben is – más megoldóképletben gondolkodik és tárja elénk a képeiben.

János látja ezt a világot, észleli a Baudelaire szimbolista költő szavaival: „romlás virágait”.

Hogy az emberiség honnan és hova jutott. A metamorfózis c. képében egyfajta triptichonként ábrázolja azt a folyamatot, amit a mai kor létrontásnak ír le. Hogy jutott el az emberiség: a paradicsomból a földi pokolba. Túl azon, hogy nagyon- már-már fájoan - bemutatja ezt, megoldást is ad és ebben a két művész Júlia és János – összekapcsolódik.

A megoldás egy magas etika, hol az úton járás útikönyvét Szókratész, Platón, Dante, Jézus és Szent Ferenc írja, a megoldást a harmónia, a szépség és a jóság hordozza. Az ezekhez visszatérés – mert ezek a képek esztétikai értelemben is szépek - hordozzák a reményt. A festő komolyan veszi Péter apostol felszólítását „mindig legyetek készek, hogy a bennetek élő reményről számot adjatok”.

Az úton járás eszköze a szimbólumok nyelvezete és ennek festői megfogalmazása. Hiszen az ideát ki kell fejezni érhetően és hatásosan. Vissza kell nyúlni a kultúrtörténet nagy toposzaihoz, s ha kell újra értelmezni azokat. Hiszen a változás a lét alaptörvénye, és a ma emberének az örök igazságokat a ma nyelvén kell elmondani, a ma tárgyaival, a ma életérzésével. A szimbolizmus – mint művészeti irányzat - impresszionista-ellenes irány volt, elméletírói

ezt számtalanszor hangsúlyozták. Szerintük az impresszionizmus a szenzációk, az érzéki észlelés művészete, míg a szimbolizmus az ideára, a dolgok mélyén, a látszat mögött rejtőző titkos értelem megtalálására vállalkozott.

Jankovics János – ki a neoszimbolista festészeti irányzat egyik integráló alkotója és szervezője - ezen a közös úton nem engedi el a néző kezét. Szinte didaktikus módon, a szimbólumok rendszerével és erejével adja a megoldóképletet a nézők kezébe. Az ő megoldóképlete ez.

Így tisztelettel kérve a közönséget, hogy tekintse meg, értelmezze a maga számára ezeket a képeket, beszéljen a jelen lévő művészekkel és építse be abba a saját megoldóképletébe, melyet minden embernek magának kell elvégezni, hogy az élet- generációkon át-élhető maradjon.

Ezennel a kiállítást – köszönetet mondva a művészeknek és a jelenlévőknek - megnyitom.

*Verőce- Dunakeszi, 2022. november 5.*

**METZGER BALÁZS**

## HOLNAPTÓL ISTENEM

*„Máté 24:44*

*Legyetek ezért ti is mindig készen!  
Mert az Emberfia olyan órában jön el,  
amikor nem várjátok!”*

Holnap majd  
Istenem,  
Holnap már jó leszek,  
Reggel imával ébredek,  
Tiszta vízzel megmosom arcom,  
Imát mondok Neked!  
Köszönettel étkezem,  
Mindenkít szeretek,  
Mindenkivel jól teszek,  
Téridőben létezem,  
Átélem átmeneti létemet,  
Semmit sem vétkezem,  
Jó ember leszek,  
Végre jó leszek,  
Végre, végre jó leszek!

De ma még...!  
De még ma  
Mindent megteszek,  
Amit holnap nem lehet!  
Hiszen holnap már jó leszek!  
De még ma Szoknyák alá nézhetek,  
Ahol lehet, keresztbe teszek,  
Életet élvezve,  
Életet éhezve  
Tékozló, bűnös ember leszek,  
Mindent elkövetek  
Amit nem lehet.

De holnap...!  
Holnap  
Új napra ébredek,  
Istenem!  
Egy nappal bűnösebb leszek,  
S újra mondhatom:  
Ma még nem!

Ma még jó nem leszek,  
Szoknyák alá nézhetek,  
Keresztbe tehetek  
Nektek, emberek!

De ígérem Istenem,  
Ígérem, megígérem Neked:  
Majd holnap jó leszek,  
Imával ébredek,  
Vízzel mosom arcom,  
Majd holnap jó leszek!  
Majd holnap jó leszek!  
Ígérem:  
Holnap már jó leszek,  
Holnap már jó leszek!  
Ígérem  
Istenem, holnaptól jó leszek.  
Tudom, holnap már jó leszek.

**KIRÁLY IGNÁCZ**

## A KÖSZÖNET SZENTSÉGE

A társadalmi érintkezések illemszabályainak egyik kiemelkedő jelensége a köszönet. Illik megköszönni azt, ha valaki értem fáradozik. Illik megköszönnöm, ha kapok valamit: jó szót, segítség felajánlását, tárgyi kedvességet. Sőt ajánlatos megköszönni, ha jogos kritikájáról valaki lemond a kedvemért, vagy igen visszafogottan jelzi megalapozott értékítéletét velem kapcsolatban.

Jézus és a tíz leprás esete is hozzászól ehhez a témához. Egy veszi a fáradságot, és visszamegy megköszönni, hogy újra a társadalom egészséges, teljes értékű tagja lehet. A többi kilencben ez fel sem merült. Természetes számukra, hogy a híres terapeuta rabbi meggyógyította őket. Ez a küldetése, ez a dolga. Jézus rákérdez a jelenségre. Úgy érzi, hogy valami hiányzik ebből a történetből. A „köszönöm” hiányzik. A jótettek köre ezzel zárul be.

Kérés, jótett, köszönet. A jót tevőnek kell ez? A megsegítettnek kell ez? A környezetben ott lévő embereknek kell ez? Azt gondolom, hogy mindenkinek jó ez, sőt az élet rendjének is ez felel meg. Ez akkor is így van, ha mind a kérés, mind a teljesítés és a hála területén hiányosságok, mulasztások, álszerénységek, önközpontúságok mutatkoznak. A kérés határait beismerése, egy-egy területen mások szeretetére szorulás kifejezése. A büszkeség, a magabiztosság őrzésének vágya a kérni tudás legnagyobb akadálya. A jótett megtevése természetes emberi jelenség. Jót tenni jó, ezt mindenki megtapasztalhatja, aki teszi. Ehhez nem kell hívőnek, elég egyszerű embernek lenni. A jótettek is koncentrikus körökben működnek. A családi kör kiemelkedő terület.

Mikor csak kollektív önzés egy jó tett? Akkor, ha a koncentrikus kör magas kerítéssel zárul a családon kívüli körök irányában. Kerítés kapu nélkül. A humanista nyitott a társadalom egyéb körei felé, kis és nagy kapukkal akar hatni felebarátai felé.

Jézus sajátos koncentrikus körei elgondolkodtatóak. Neki is van koncentrikus körök szerinti működése. Ebben nem a legbelsőbb kör a családja, rokonsága. A vele személyesen kapcsolatba kerülő nyitott lelkűek, segítségre szorulóak, a bizalmukat kifejező rászorulóak az ő legbelsőbb köre. A hozzá személyesen közel állók, közel állni akarók, kitartóan kopogtatók adják az ő segítő életvitelének körét. Akkor és ott ez a működés természetes volt számára. Tény, hogy szerette, ha a kéréssel kifejezték felé az Istenbe vetett bizalmukat. Tény, hogy természetesnek tartotta, ha a köszönet valamiféle jelével zárul be a jó tettek köre.

### ***Köszönet és természetesség a családban***

Életünk meghatározó alakulása családjaink működtetésére, éltetésére irányul. Az adott élethelyzetek meghatározzák ennek tevékenységi körét. A jótettek természetes megnyilvánulásaink. Ebben mintegy szabályerősítő kivételként előfordultak házastársi közérzetjavító programok, gyerekek nélkül, csak kettesben. Valakik nagy jótettei adtak erre lehetőséget. Nem kértük, adták, és elfogadva nagy hálával gondolunk rájuk. Néhány évtized alatt néhány ilyen különleges élményben volt részünk. Ami manapság sokaknak természetes éves program, az régebben nem volt, és nem is hiányzott. Az említett néhány alkalom viszont „pirosbetűs” néhány nap az életünkben, és hálánk a visszaemlékezéseinkben is kifejeződik.

A nagyszülői állapot új jótettek lehetősége. Mindenki tudja a veszélyeket is. Lehet úgy segíteni, hogy ez természetessé és állandó szolgáltatássá válva még a köszönetet is csak megszokásként említi. Lehet úgy segíteni, hogy komfortzónákat erősítünk vele. Lehet úgy, hogy haszonélvezeti jelenséggé silányul a jótett. Igények növekedésének kiszolgálására Jézus esetében nem találok példát. Sokféle hozzáállás lehetséges. Van, akinek személyiségi jogait sérti, ha kritikát kap mamahoteli, paparingatási tevékenységére, amelyet a szükséges és elégséges mértéken túl végez. Van, aki saját komfortszintjét fel nem adná unokázás címen. A kettő között van a többségünk. Nyitott szívvel állunk rendelkezésre, ha tehetjük. Néha fintorral és nyelve, de helytállunk. Alkalom adtán finomhangolással jelezzük is ezt. Tény, hogy a nagyszülő is érezheti magát megajándékozottnak, és természetesnek veszi, hogy megköszönje a bizalmat, hogy segíthetett.

### ***Köszönet és természetesség a közösségben***

A főállású rendszerekben a főállású szolgálattevőtől, paptól, hivatalnoktól természetesnek vesszük a szolgálatokat és szolgáltatásokat. A Bokor kezdeti dinamikus alakulásában olyan természetes volt a kérés, a felkérés. Illemszabályként is meg mertük fogalmazni, hogy a testvéri felkérés elsődleges helyen van a vállalásaink sorában. Vállalásaink pedig lelkiismereti kötelességgel teljesítendőek. Nem kellett ellenőrző bizottság, sem kisközösségi számonkérés. Ingyen kaptuk, ingyen is adtuk a jótetteinket. Teljesítéskor a köszönet és a méltatás volt a „fizetség”. A bizalom és a személyes igyekezet nevelt közösségi emberré.

Az évtizedek változásokat is hoztak. Az elszemélytelenedés elvárásá, követelménnyé fogalmazta át a szolgálati bizalmat. Az alkalmasság elvére épülő szolgálatok szent kövületté váltak, és természetessé lett, hogy ugyanazok megbízhatóan megteszik az adott feladatot. Természetes, Isten ügyéért teszik, nem feltétlenül kell ezt méltatni, köszönetni. – Az egyik tanévzáró KV-n szokatlan volt a kis személyes figyelmesség és nagy köszönet, mert ez már nem feltétlenül szokásos. Pedig olyan jó, ha picit átöleljük egymást a köszönet kedvességével. A szanktifikáció az élet egyik jelentős ismérve. Akinek ez rossz, zavaró, kellemetlen, az majd szól.

Az egymásért, egymásnak adott idő, pénz, szeretet mindennapi táptalaja a köszönet. A száz testvér és nővér életjelenségeinek érzelmi tankjainkat feltöltő ereje ez. Szentség...

## **TURIÁK ILDIKÓ**

### **ISTEN ORSZÁGA ÉS MAGÁNTULAJDON?**

**(2.)**

#### **.2. A túlélő rend az egyedül megvalósítható, legkevésbé rossz?**

Szebbet, jobbat álmodni képesek voltunk, vagyunk és leszünk is. Attól azonban, álmaink szebbek a "van"-nál, az álom még kivitelezhetetlen lehet. Ha a kísérlet összeomlása nem is érv legszentebb álmaink megvalósíthatósága ellen, nem érv mellette sem. Más kísérletek, más téves előfeltételekre épülve s más elhibázott eszközök használata következtében válhat semmivé. A végső kérdés, hogy képes-e az ember az önmagában pusztító félelem legyőzésére, a bizalmatlansága felszámolására s ennek következtében egy másfajta logika követésére. Mint majd látni fogjuk, a Szentírás Istene azt gondolja, hogy igen. Olykor, néhányan, magunk is hajlunk rá, hogy igazat

adjunk neki, azaz higgyük, hogy az önmagunkban megtapasztalható jó győzelmet arathat bennünk, az ugyancsak magunkban megtapasztalt rossz felett. A puding próbája, igazolása az, hogy megesszük. Isten és jobbik énünk igazolása a lelkiismeretünk halk, de meg-nem-szűnő szavát követő s a bizalmatlanság logikájával szöges ellentétben álló cselekedet. Nem példa nélkül való, legfeljebb általánosnak nem mondható magatartás. Ezért aztán szabályt erősítő kivételnek minősíthető. S ezért a túlélő rend, ha az elképzelhető legkülönbnek nem is, de az egyedül megvalósítható legkevésbé rossznak állítható még az időnként feltűnő ellenpéldák dacára is. Közvetlenül nem, csak közvetve, a világban uralkodó tendenciák végső következményeinek fényében lehet csak nyilvánvalóvá ennek az állításnak a téves és megtévesztő volta. Ha minden úgy megy tovább, mint idáig, abba belepusztulhat a világ és az emberiség. Nem csupán szakadozott ruházatú, borotvátlan, világból kivonult haragos próféták mondják ezt; nem csupán elszabadult fantáziájú jövőregények napi szorongást ellensúlyozni hivatott borzongatásáról van szó. Nem minősülhet vagy úgy lesz, vagy nem apokaliptikus vízió az egész. Természet- és társadalomtudósok kísérik figyelemmel, elemzik a tendenciákat és figyelmeztetnek az azokból kirajzolódó egyre nagyobb veszélyre. S ha a világ valamennyi problémáját, mint ahogy korábban hittük, nem is képesek orvosolni a tudományok, a problémák feltárásán, a következmények előrejelzésében még nem bizonyultak hitelre érdemteleneknek.

A győzelem, akárcsak a vereség nem ellenérv figyelmeztető szavakra. A győztesek s a győzelem hasznélvezői mindig is azt állították, hogy nekik volt és nekik van igazuk. A legszembeszökőbb tények sem zavarták meg ebben soha még őket.

A túlélő világrendet legkevésbé rossznak állítani még az északi féltekéről nézvést is csak az egyszeri népmese értelmében lehet. A mese szerint egy embert az ördög visz a vállán, a pokolba. Az út szélén állók sajnálkoznak rajta mondván: ennél rosszabb helyzetbe ember már nem is kerülhet. Mire az ember így válaszol: De bizony lehetne még rosszabb is a helyzetem. Ha még az ördögöt is nekem kellene a nyakamban cipelnem és így is — úgy is csak a pokolba mennénk.

Úgy tetszik, mindnyájan a pokol felé megyünk. A kísérlet bukása csak megelőzte a túlélő korábbi rend bukását. Ez utóbbi összeomlása pedig maga alá temethet mindent, mindnyájunkat. Ózonlyuk, víz-levegő-talajszennyeződés, sivatagosodás, új

betegségek, naponta éhenvesző negyvenezer gyerek, a tegnapi szómáliai és mai rhuandai tragédiák, a mai az őserdőkől a nagyvárosok bádögviskóiig kúsó nyomor és más ezer jel figyelmeztet a megoldatlan problémákban felgyülemlett robbanó anyag veszélyére. Figyelmeztet arra, hogy ez a "legkevésbé rossz"-nak mondott berendezkedési forma, még hasznélvezőinek is csak mind jobban szűkülő lehetőségeket képes biztosítani az egyre jobban fogyó erőforrásokból. S ez is csupán a hasznélvezők táborának állandó csökkentésével tartható fenn, már ameddig fenntartható. Az ennek fenntartásához szükséges eszközök pedig tovább csökkentik a fenntarthatóság idejét csak úgy, mint a hasznélvezők számát. A dolgok kimenetelének megjövedüléséhez nem szükséges látnoki képesség.

A jelenlegi hasznélvezők előnye mindössze annyi, hogy a pokolba vezető úton az ördög viszi őket a vállán. A világ másik, számarányát tekintve mai most is jóval nagyobb része viszont már a lehetséges legrosszabb helyzetbe jutott. Úgy megy a pokolba, hogy az ördögöt is a vállán kell vinnie. Brazília nyomorultjai irtják az Amazonas őserdeit. Munkájuk hasznát Észak éli fel. Következőként elsőül a Szahara sivatagos területe növekszik évről-évre éh- és szomjhalálra ítélve Afrika fiait. A hasznélvezők pokolra-menése csak ezután következik, amikor az éghajlatváltozások az ő életterüket is hasonló mértékben érintik. Addig azonban hajszolják az egyre nagyobb profitot, fogyasztanak önkorlátozást nem ismerve, s fegyverkeznek kiváltságaik megvédése érdekében. S ezek mindegyike külön-külön is, együttesen pedig kiváltképpen egyre fokozódó tempóban rövidítik le a pokolba érkezés idejét.

Legkevésbé rosszról beszélni ma divatos szóval élve is: eufemizmus. A jobban érthetőség kedvéért mondhatjuk magyarul is: önmagunk és mások átverése.

Továbbá, hogy ez lenne az egyetlen lehetőség. Nos, az adott rendszeren belüli logika számára ez valóban igaz lehet. A világ közeli s nem külső hatalom, hanem a belső tendenciák következtében várható nagyjából teljes pusztulását előrevetítő tudományos előrejelzések is az adott, zárt rendszeren belül gondolkodva jutnak következtetéseikre. Arra azonban nincsen bizonyíték — jóllehet az ellenkezőjére is kevés —, hogy csak ezen az önmagát gerjesztő rendszeren belül lehet gondolkodni. Van ugyanis egy másik,

már az emberiség bölcsőjénél jelenlévő és minden emberben önmagában is tetten érhető gondolati rendszer. A teremtő Istennek a Bibliából kirajzolódó elgondolása az általa alkotott világról, a jobbik énünk lelkiismeretünkben teljesen el-nem-hallgattatható sugallata. Az ami, Marx előtt és után, s magát Marxt is ihlette az alternatíva keresésében. S hogy keresésük mind a mai napig nem járt észrevehető eredménnyel, hogy törekvések jó esetben az álmok világába, ha nem álmodóikkal együtt máglyára kerültek, ezért az Isten gondolatainak őrzését, az emberi lelkiismeret hangjainak értelmezését, irányítását, felügyeletét kisajátító egyházaknak óriási a felelőssége.

Az egyházak segítségével sikerült félre tolnunk, szemébe, gettoba, másvilágra utalnunk a Teremtő gondolatait, jobbik énünk, lelkiismeretünk nyugtalanító hangjait. Az egyházak rendelték ennek a két egymással összecsengő hangnak eleje és föléje, de legalább is melléje a természet jogot. Azt a rendező elvet, amellyel az emberalatti világ ösztöneitől vezérelve elég jól elboldogul, de amelyet az értelemmel és lelkiismerettel bíró ember meghaladni hivatott. S poklot teremt a földön ösztönkorlátainak csökevényessége folytán, ha az értelem és lelkiismeret formálta erkölccsel nem próbálja meg azt meghaladni.

Proudhon kemény szavait idézem: "A kereszténység semmin sem változtatott; de ne vádoljuk az evangéliumot, amit a papok éppoly kevésbé ihletetten, mint a törvénytudók, nem tudtak sem magyarázni, sem megérteni... a római egyház és a többi keresztény egyházak... valamennyien tévedtek erkölcsben és tanban; valamennyien hibás, képtelen, méltánytalan és gyilkos tételekben bűnösök. Ez az egyház... kérje Isten és az emberek bocsánatát; reformált nővérei alázzák meg magukat... a nép, mely kiábrándult, de hívő és kegyes, ítélni fog..." (Proudhon: Mi a tulajdon?)

### 3. Alternatíva Isten elgondolása szerint

Természetesen szó sincs az egyházak részéről bocsánat-kéréséről, megalázkodásról. Alternatíva kereséséről sem lehet hivatalos szinten hallani. A Szentatya ugyan szokatlanul kemény hangot hallat újabban az önmagát ünneplő világrend kiáltó igazságtalanságai láttán, de továbbra sem ütközteti meg azt az Isten elgondolta világ képével, törvényeit annak törvényeivel.

Az emberiség kiábrándultabb, mint valaha. Az egyházaktól már végleg nem vár — remél semmit. Isten hamisítatlan, keveretlen logikájának,

igazságának azonban még képes lehet hinni. Ő ugyanis hit címén nem értelmünk számára átláthatatlan, — s valljuk meg nyugodtan —, égető gondjaink szempontjából teljesen érdektelen dolgok elfogadását kéri tőlünk. Gondolkodásra inspirál. Egy másféle, a világunkban uralkodótól merőben különböző, de lelkiismeretünk hangjával nagyon is szinkronban levő logika végiggondolására hív. Azzal biztat, hogy az abból levonható konzekvenciák segítségével megoldhatóak az emberiség gyötrő problémái. Ha igaznak tartjuk a logikáját, ha belátjuk a következtetések helyességét, akkor és csak akkor várja el tőlünk, hogy következetes hűséggel tartzuk is azokhoz magunkat. Ebben az esetben azonban ..... is elvárjuk már ugyanest önmagunktól saját, jó felfogott érdekünkben. Önként. Minden külső kényszertől mentesen. Csupán azért, mert arra a meggyőződésre jutottunk, hogy igaz.

Bizonyára feltűnt már, hogy szinte kényszeresen mindig melléje teszem, mikor Isten logikájáról beszélek, ésszel vagy vesszővel a lelkiismeretet, az értelmi meggyőződést. Megvallom, hogy én személy szerint hiszek Isten létében, hiszek benne, mint az ember és világ alkotójában. A következőkben hivatkozási alapom rendre a keresztények körében az Isten üzenetét őrzőnek gondolt könyv, a Biblia lesz. A lelkiismeret, a meggyőződés folytonos ismétlésével azonban egy másik, nem kevésbé erős hitemről is tanúságot akarok tenni. Arról, hogy annak, aki Isten létezésének tételezésével nem tud mit kezdeni, s akinek a Biblia nem Isten üzenetének foglalata, annak számára is belátható az abban kirajzolódó logika, logikus, azaz a gondolkodás szabályait fel-nem-borító volta. Értelme felismerheti, hogy az abból levonható következmények nem ellenkeznek az emberi értelemmel. A lelkiismerete pedig e belátás és felismerés mellé még azt is hozzáteheti, hogy az a jobb, ez az emberiség biológiai létét is megőrizni képes magatartást vezérlő logika.

#### 3.1. Isten logikája

"Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet" (Ter 1,1). S ha nem unalmából, szeszélyből tette, hát gondolt róla—vele valamit. A Biblia beszámolója így folytatódik: Majd azt mondta: "Alkossunk embert a képmásunkra, hozzánk hasonlónak" (Ter 1,26). Az ég és föld teremtésének az írásokból kirajzolódó célja, hogy kihordja az Isten képmását viselő embert és életeret biztosítson számára. Az írás Istene, a szeretet Istene

(1Jn 4,16). Az ember lehetősége és rendeltetése, hogy Istenhez hasonlónak, szabadon szerető lénynek formálja önmagát.

Az ember alatti világ determinálva van a természeti törvények által célja, rendeltetése betöltésére. Az embert Teremtője a választás képességével ruházta fel. Dönthet róla, hogy elfogadja-e a célt, amelyre Alkotója hívta. Meglehető, gyakran nagyon limitáltak a döntés szabadságának határai akár az egyesek, akár az egész emberiséget illetően, de mindig van lehetőség az Isten logikáját követő és attól eltérő döntésre. Legfeljebb rövid távon az előbbi olykor kicsit sokba kerül, amint azt Jézus életének példája is mutatja. Ahhoz, hogy e logika mellett döntésünknek mindenkori árát vállalni tudjuk mélyeségs belső meggyőződés, abból forrászó bizalom és remény szükséges. Bizalom és remény abban, hogy történelmi léptékkal mérve az emberi közösség evilági élete szemszögéből is, s az isteni logika döntő személyes öröksorsának tekintetében is egyaránt ez a hosszú távon kifizetődő magatartás.

Az ősbűn története, mint arról már korábban szót ejtettem az ember eredendő, szűnni, fogyatkozni alig-alig akaró bizalmatlanságának története. A bizalom és remény szülte, fenntartotta Isten Országának az adás, az egymást gazdagítás világában, az Isten logikájának még nem adtunk történelmi esélyt. Világunk igazán nagy bajának nem az az okozója, hogy egyáltalában van a szerzés-vevés-nek tábora, hadállása a földön. Szükségszerű velejárója ez az embert emberré tevő döntési szabadságnak. Az a tragédia, hogy szinte nem is létezik a másik, az Isten logikájára építkező emberek társasága. Ha úgy tetszik, a Krisztus óta eltelt kétezer évben még azt is sikerült elfelejtenünk, — mondanom sem kell, nem Krisztus hibájából —, amit az ószövetség népe már és még tudott.

### 3.2. Ami az enyém, az nem az enyém

Izrael népe tudta, hogy az atyáknak adott ígéret-földje Istené! Mint a maga tulajdonát azzal a meghagyással adta népének, hogy e földet minden negyvenkilencedik esztendőben (nagy Jóbel év) újra szét kell osztani a választott nép fiai között (Lev 25,10). A különbségeknek negyvenkilenc évenként ki kell egyenlítődnie, az osztásból korábban kimaradtaknak oda kell adni jogos jussukat. Aki a negyvenkilenc év alatt munka, szerencse, vagy bármi más következtében gazdaggá lett, csupán intézője volt annak, amit

esetleg birtokolni vélt. A valódi tulajdonosa az ígéret-földjének Isten volt és maradt. Ő pedig egyenlően akarta megosztani tulajdonát Izrael egész népével.

Ezt az Izrael népe által mindig is tudott, bár elszabotált törvényt Jézus sem érvénytelenítette. Sőt, többet, teljesebbet hirdetett. Lukács evangéliumának példabeszéde a Hűtlen intézőről (Lk 16,1-12) ugyanerről a törvényről szól. Nem korlátózódik azonban az ígéret-földjére, s nem gondolkodik ötvenesztendő jótételi, kiegyenlítési aktusokban. A történet példázaton túli magva azt tanítja, hogy az egész teremtett világ és annak minden java Isten tulajdona. Azé az Istené, aki a maga időfeletti közösségében nem ismeri az enyémet és a tiedet, csak a mienket (Mt 11,25-27; Jn 30-35;5,16-30). Istené, akinek szándéka az, hogy az általa alkotott világban is létre jöjjön időfeletti Országának mása: a miénk világa.

Mi emberek csupán kezelői vagyunk a föld javainak. Perspektívánk azonban ennél sokkal több. Isten barátává — fiaivá válni vagyunk hivatottak (Jn 15,14-17). Az intéző nem rendelkezik szabadon ura tulajdonával. A gazda elégedett vele, ha arra és úgy használja a kezelő azt, amint meghagyta neki.

A föld javainak gazdája, Isten, azonban többre vágyik tőlünk kívánságának szolgálai végrehajtásánál. A miénk világának kialakulását csak Őt értő és vele egyetértő emberekre támaszkodva érheti el. Kevés hozzá az engedelmes szolgálak fantáziátlan betű szerinti parancsteljesítése. Barátokra, fiakra, gondolataival meggyőződéssel azonosuló munkatársakra számít.

### 3.3. Esélyegyenlőség és egyenlő részesedés

A világ Gazdája azt kívánja, hogy embertársaink javára fordítsuk azt, aminek kezelésével megbízott. A példabeszédbeli sáfárt, elbocsájtással fenyegeti ura, amíg önmaga számára dézsmálja a gondjaiba adott vagyont. Amikor azonban juttatni kezd belőle másoknak, megdicséri. Értelmezésünk helyességét alátámasztja egy másik, az okos és hű intézőről szóló példabeszéd (Mt 24,41-51). Ennek az intézőnek okossága és hűsége abban foglalható össze, hogy szolgatársainak kiadja — odaadja (élelem)részüket. Idejében, azaz akkor, amikor jár nekik. Az eredeti szövegben szereplő élelem szót azért tettem zárójelbe, mert ugyancsak Máté evangelista ítéletnap tablójából azt is megtudhatjuk, hogy nem csupán embertársaink élelmének biztosítására, hanem minden egyéb szükségükre gondot kell fordítanunk. Az idejében

szócska ebben az értelemben mindenesetre bizonyosan tartalmazza a szükség idejét. Az élelem, a szomjat oltó víz, az otthon, a szabadság, az ápolás — gondoskodás hiányától szenvedőkben a velük teljes mértékben azonosuló Tulajdonos — maga az Isten —, számít ránk (Mt 25,31-48).

S ha mindezekből nyilvánvaló kötelezettségünknek mutatkozik a mai kialakult szükség enyhítése, szüntetése; nem kevésbé kötelezettségünk a szükség kialakulásának megelőzése.

A Teremtő a maga hatáskörén belül esélyegyenlőséget biztosít, egyenlő mértékben gondoskodik teremtményeiről. "...felhossa napját gonoszokra és jókra, esőt ad igazaknak és hamisaknak (Mt 5,43-47). Egyenlő mértékben biztosít életésélyt az igazság logikája szerint, arra érdemteleneknek is. Ő, az utolsó óra munkásairól szóló példabeszéd ura, mindenkinek, akit szőlőjébe felfogadott, — akár reggeltől dolgozott, akár csak egy órácskát —, ugyanannyit akar juttatni (Mt 20,1-16). A kora reggeltől dolgozók háborgása, miszerint, aki többet dolgozott, annak több jár, nem módosít álláspontján. Az elsőnek sem kívánja megtoldani, az utolsóknak sem csökkenteni járandóságát.

Ezek az utolsók egyébként alighanem vétkelenek abban, hogy utolsóknak maradtak. Nem lustaságból álldogáltak naphosszat a téren. Senki sem fogadta fel őket. Bár, ha felelősek lennének is érte Isten s az Ő logikáját követők magatartásán az sem változtatna. Konkoly és búza széjjelválogatásának nem itt és nem most van az ideje. Az majd a biológiai életen túl következik, ahol a konkoly nem képes kenyérként új életre kelni mások életét táplálva, mint a búza. A szeretet és jóság logikája nem tud mit kezdeni a világ oly nagy becsben tartott fogalmaival, mint jog és igazságosság. Nem értheti meg, hogy mitől lenne többre értékelendő a szerzés-gazdagodás vágyából és irigységtől motivált szorgalom, mint például a tunyaság. Az egyik önhibájából maga is rászorulóvá lesz, a másik viszont másokat tesz azzá. A Teremtő szándékolta esélyegyenlőséghez, a világ javaiból egyenlő részedéshez egyik sem visz közelebb.

### 3.4. Ne legyetek gondban

"Ne legyetek gondban, ne aggódjatok élelem, ruházat és lakás miatt" (Lk 12,22-32) biztat bennünket az ég madaraira és a föld liliomaira is gondoló Alkotó. Miért? Mert ez a gond

megmérgezi a lelkünket. Félelemből és bizalmatlanságból ered és további félelmet és bizalmatlanságot szül. Embertársaink ellen fordít. Képtelenné tesz az osztozás világához illő magatartásra. Egy másik, ránk ugyancsak a teljesség igényével számot tartó úrnak, a Mammonnak a szolgálatába kényszerít (Lk 16,13).

Ez az úr azonban becsap bennünket. A gondot, a mind többet birtoklás sem veszi le a vállunkról. Sőt, szaporítja. Következményeként már nemcsak a többet szerezhetésért leszünk gondban, hanem a több megtarthatásáért is. Ha nem vigyázunk rá, tönkremehet, ellophatják. A példabeszéd gazdag embere, — ám szorgalmas munkával —, jobbnál jobb termést ért el. Volt is gondja bőven, hogy hogyan raktározza el azt biztonságosan. Új csűröket épített ezért, s amikor némileg megnyugodott, hogy sok java van, sok évre eltéve Istene így szólt hozzá: "Bolond! még az éjjel elkérik tőled lelkedet. Kie lesz mindaz, amit felhalmoztál? Így jár az — hangzik végül a tanulság —, aki magának gyűjt és nem Isten szerint gazdag" (Lk 12,13-21).

Odaát ugyanis másféle vagyona lenne szükségünk. A Mammon-isten viszont odaát végleg nem nyújt semmit. A biológiai életen túl csakis az számít értéknek, amit másoknak adtunk, s nem amit magunknak szereztünk.

### 3.5. Nem érték a felelőtlenség és tunyaság sem

Ismét más kérdés a föld javainak gyarapítása mindnyájunk érdekében. Ami nem csak az enyém, még nem szükségképpen ebek harmincadja, amint azt a magántulajdont eltörölni kívánó kísérlet részeseiként tapasztalhattuk. S ha nem erény a hívóvágyból fakadó szorgalom, nem erény a tunyaság sem.

A talentumokról szóló példabeszédek azok magatartását mondják dicséretesnek, akik a rájuk bízott értéket növelték, rendeltetésének megfelelően használták. Elítélik viszont azokat, akik elásták azt. Azokról, akik netán elherdálták volna, már szó sem esik (Mt 25,14-30).

A gondos kezelésnek, gyarapításnak nagyobb teljesítményre sarkalló motorja is lehet a magamnak, enyéimnek mind többet megszerezni akarásnál. Ösztönözhet az előzőnél erőteljesebben, éhes, szomjas, fázó, otthontalan felebarátaink segítséget váró tekintete.

Ha pedig a ránk bízott javakért való felelősség a gondjainkra bízottakért való felelősséggel párosul, az a világ javai kezelésének valami egészen új,

idáig csupán mikroméretekből fellelhető módját eredményezheti.

Egy gondos családfő sohasem használja úgy a földjét, hogy az az egyik évben ugyan maximális termést hoz, de a következőben már a gaz sem képes megélni rajta.

Nem élne fel észak dél elől, a ma embere a holnap embere elől a föld életet biztosító javait, ha egymásért való felelősségünk tudatára ébrednénk végre.

(folytatjuk)

FARKAS ISTVÁN

## CÉLTALANUL

*Nem erre vagy arra várakozni,  
hanem mi van elvárva most, tőlem?  
Nem célokat kitűzni és elérni,  
hanem mi a cél most, velem?*

Eljön az idő, amikor a lábad már nem visz oda, hová menni akarsz, hanem „oda visznek, ahová nem akard”, kezded már imára sem tudod összekulcsolni és a szavak már a fejedben sem állnak össze mondatokká, hogy kimondhasd őket. Egyet még ekkor is megtehetsz: Csendesen, nyugodtan, türelmesen, ahogy azt a számár és az ökörd tette abban a bizonyos istállóban, lehelheted te is ki a meleg levegőt, hogy melengessd a „kisdedet”.

Azt mondták: ha nincs célod, akkor üres lesz az életed. És azonnal fel is ajánlottak számos célt – még a legnemesebbeket is -, amiből válogatva aztán, látszólag már lesz értelmes célod. Ez a sorsom. De ha fogat összeszorítva egyszer azt mondod: nem!, akkor elkezdhetem magam keresni a célokat. Amit ekkor találsz ugyanaz a készlet, mint amit felajánlottak. Mi más is lehetne: az emberi sors kínálata. Generációról generációra ez adódott tovább és ez került bele addig a pillanatig is, amíg – valamiért – azt nem mondtam, hogy nem kellenek a céljaitok, majd találok saját célt magamnak!

Hogy egy saját célod lehessen, ahhoz először céltalanná szükséges válnod. Különös paradoxon. Dönteni szükséges. Kell egy saját cél, avagy jó a többieké, mert úgyszincs más? Akkor nekifogsz és megpróbálsz a céltalanságot elérni úgy, hogy megszabadulsz a felajánlott, az öröklött céloktól. És rájössz, hogy lehetetlenre vállalkoztál. Van benned valami, ami nem viseli el a céltalanságot, mert a cél neki létkérdés. És a legfurcsább az, hogy valójában új célt sem fogad be, mert tele van a régiekkel. Új célnak ezek kombinálását látja, így nem is keresi a valóban újat. Nincs hová befogadja. De, ha nincs cél, ahová egy új beléphet, ő meghal, és ő nem akar meghalni. Erre mondják: ha nincs célod, üres lesz az életed! Elveszett leszel, labirintusban fogsz vergődni, légüres térbe kerülsz, diliházban végzed! Mindegy mivel, de foglald

el magadat! Itt a választék, fogadd el és minden rendben lesz! Utolsó leheletedig legyenek terveid, céljaid! Mindegy mi, csak ne légy céltalan! Válassz! És persze mindenki, követendőként, a saját célját, saját készletét ajánlja.

Ajánlják, mert nem ismernek más lehetőséget. Eddig. De most mi van? Mi változott? Egyetlen változás történt. Valaki bennem azt mondta: nem, nem ezt, nem így! Olyan kicsi, olyan erőtlenség, olyan törekeny és mégis, valami egészen más. Egy pillanatra megállt a célkitűző, a nagy problémamegoldó és belépett... Kicsoda? Senki. Csak egy „lehelet”, egy belátás. De csak egy pillanatig tartott. A célkitűző azonnal vette a lapot és már mondta is, hogy akkor hol, hogyan, milyen terv alapján és milyen rendszerességgel kell céltalannak lenni. De a belátás „íze” ott maradhat. Mint virágillat, mint táplálék rögzül az elme egy mély zugába zárt „egészen kicsiny, gyenge csecsemőben” és valami észrevétlenül és céltalannul erősödni kezdhet, mint a magban a csíra.

Buddha sok-sok évig kereste a célját majd élete végéig a céltalanságot, a vágytalanságot tanította. Jézus három évig tanította a céltalanságot, kora nagy – és kis - céljainak tagadását és a ráhagyatkozást. Különös módon mindkettő a virágokra mutatott, mint a céltalanság egyik csodájára. Egyik sem a közömbösségről, egyik sem a tétlenségről beszélt, hanem arról, amiről József Attila is olyan szépen ír: „Dolgozni, csak pontosan és szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.” Vagy Túrmezei Erzsébet: „...most nem teszek semmit sem, csak engedem, hogy szeressen az Isten.”

□□□

Fenn ült a hegyoldalban, Hippos felett, ahonnan jól rálátott a tóra és a városba vezető útra is. A tanítványokat még tegnap útnak indította, párosával, hogy menjenek el Galilea városaiba és falvaiba és hirdessék az örömhírt. Tudta, hogy jó pár napig egyedül lesz. Ez volt az a hely, ahová tanítványaival néha visszavonult, ha kerülni akarta a sokaságot. A kis, barlangszerű sziklaodú alatt, amelyben mind kényelmesen elfértek, egy meleg vízű forrás fakadt, így ideális hely volt számukra. A terület görög fennhatóság alatt állt így attól nem kellett félnie, hogy a görögök zaklatni fogják. Őket nem érdekelte az örömhír. Bolondságnak tartották, hogy egy egyszerű ember kapcsolatba lépessen egy istennel. A reggeli tisztálkodással és a test szükségleteivel már végzett. A barlangot is felseperte és finom mozdulatokkal összehajtogatta a tanítványok kimosott, megszáradt ruháit. Igyekezett úgy seperni, hogy a legkisebb port verje fel, mozdulatai mégis nyugodtak, harmonikusak maradtak. Tegnap délután lesétált a város piacára és vett pár lepényt és némi gyümölcsöt is, bár a hegyoldalban már érett a füge. Két kisebb halat is vett, ami már ott sült parázson, a barlang melletti árnyékban.

Egy kövön ült és nézte a tavat. A levegő, ahogy szokott, most is csontszáraz volt és a szemközti part képe rezgett a forró levegőben. A tó felett varjak

szálltak és káromlásuk eljutott a füléhez. A város zaja ide nem hallatszott fel, de néha egy-egy közeli tanyáról a kutyaugatás eljutott hozzá. Folyamatosan áradt a fény. Alatta, az úton egy ember ment. Kézzel vezette a szamaras kordét, ami zsákokkal volt megrakva. Hangos oj-uj kiáltásokkal nógatta az állatot. Hirtelen beleszimatolt a levegőbe, majd felállt és megfordította a halakat a parázs felett. Enyhe szellő volt. Néha érezte az arcán, néha nem, de tudta, hogy ott van körülötte.

Semmit nem kellett tennie. A magok el lettek vetve. Az egyszerű, természetközeli emberi föld befogadta, mert ösztönösen megérezte, hogy ez a dolga. A kicsi nem látja a nagyot, de érzi, érzékeli a jelenlétét és befogadja, hiszen növekedni szeretne, ha... Igen. Ez a „ha” még ott volt. Ezért küldte el őket. Próbátétel: ott van még? Átérezni egy helyzet egyszerű természetességét és rácsodálkozni annak létrejöttére. Igen, ez minden magyarázatnál, példázatnál, hirdetésnél többet jelenthet. Majd, ha már ott a saját tapasztalat, akkor már lehet mélyíteni az értést is. Annak értését, hogy miért nem működik magától. Mi az akadály? Az első lépés a ráhagyatkozás. A második az értés lassú behatolása. Hagyni hatni mindkettőt, ahogy a szellő simogatását. Ahogy a zsebében kotorászott, kezébe akadt egy ottani pénzérme, aminek egyik oldalán egy ló feje volt. Milyen egyszerű is – gondolta -, itt van kéznél minden nap és nem látjuk. Az Atya élteti a rétet, a rét a lovat, a ló az embert, hogy az ember éltesse, engedje megnyilvánulni az Atyát. A pénz pedig eltorzítja, átváltja ezt a természetes kapcsolatot valami hasonlóra, de mégsem arra. Csak a szám maradt meg, az értés elveszett. Becsukta a szemét, mert így szokta meg, amikor szótlánul imádkozott. Minden sejtje végezte a dolgát és érezte, hogy rájuk hagyatkozhat. Érezte, hogy van. Jelen van. Egyetlen egyre kellett még figyelnie. Arra a „gondra”, ami a gondolataiban minden pillanatban ott volt: „*az eledelem, hogy teljesítsem Atyám akarátát*”. De ez nem az a gond volt, amit a farizeusok és írástudók vagy a sokaság társaságában érzett. Ez a gond a jelenlét gondja volt. Megnyilvánítani mindenütt és mindig a jelenlévő Atya jelenlétét.

Aztán a délelőtti melegben elszenderedett. Nem szokott, de mivel Fülöp nem akart elmenni a beteg kutya miatt, felajánlotta, hogy gondozza amíg visszajön. Még fiatal volt az állat és túl közel ment egy tevéhez, ami felrúgta. Mindkét mellső lába eltört és a feje is megsérült. Fülöp agyon akarta ütni, de nem engedte. Elvállalta a gondozását. Emiatt aztán éjszakánként a kutya vonítását hallgatta.

Álmában egy különös világban találta magát. Egy hatalmas teremben ült egy íróasztalnál. Körülötte számtalan másik ember is hasonló helyzetben ült és mereven nézett egy-egy világító lapot, amin folyamatosan újabb és újabb képek jelentek meg. Előtte is volt egy ilyen. Sokáig nem értett semmit, de aztán felfedezte, hogy a képernyőn, a világító lapon, számára ismeretlen nyelveken újabb és újabb nevek és címek

jelentek meg egy-egy számmal ellátva. A nyelvet, amin a címek megjelentek és amik láthatólag folyamatosan változtak nem értette, de felfedezte, hogy a képernyő alján görög nyelven futott a címek listája. Nem volt nehéz kitalálnia, hogy a megjelenő idegen nyelvű címek fordításai voltak. A sorszám egyezett. Azt, hogy ez a valami honnan tudhatta milyen nyelvet ért, nem tudta. Azt is felfedezte, hogy szomszédja, egy fiatal copfos lány, néha egy-egy címnél megállította a folyamatot és akkor egy bővebb, összefüggő szöveg volt olvasható a képernyőn. Kipróbálta, és ő is megállította a folyamatot egy vallási témával foglalkozó címnél. Beleolvasott a szövegbe és meglepődött. A szövegben szereplő néhány sor számára ismerősnek tűnt. Egy Jézus nevű valaki szavai voltak. Ráismert a saját szavaira, de a körülötte lévő szöveg számára teljesen ismeretlen volt. Magyarázta a szavait, de a magyarázatnak semmi köze sem volt az ő, idézett szavaihoz. Kíváncsi lett. Követni próbálta a címáradat fordítását, hogy rátalál-e valami hasonlóra. Nem volt egyszerű, mert a címek, mint megáradt folyó, csak hömpölyögtek és hömpölyögtek. És akkor észrevette, hogy a fiatal lány néha megnyom egy gombot a képernyő alatt és akkor a lista kettéválik. Keresgélt egy ideig a gombok közt és rátalált egyre, amire VALLÁS volt ráírva.

Amikor megnyomta, a másodlistán csak olyan szövegek áradtak, amik címe vallási témájú volt, de ez is majdnem olyan bőven áradt, mint az első lista. És akkor felfedezte, hogy a képernyőn, felül megjelent egy sor cím, ami a legkülönfélébb vallásokat sorolta fel. Megnyomta a ZSIDÓ feliratú gombot és akkor már lelassult az áramlás és percenként csak egy két új cím jelent meg. Aztán észrevett egy KERESZTÉNY feliratú gombot, amit nem ismert. Kíváncsi lett, hogy mi lehet ez. Megnyomva a gombot, a címek özöne áramlott le a képernyőn. Beleolvasott egybe-egybe, de nem jött rá milyen vallás is lehet ez. Sokszor szerepelt az ő nevével azonos valaki neve: Jézus, és sokszor talált olyan részekre, melyekben ráismert saját szavaira is.

Megállt és elgondolkodott, hogy mi lehet ez. Nézte a képernyőt és látta, hogy fent, a jobb sarokban, egy dátum, egy óra, perc, másodperc és tizedmásodperc számláló pörög. Éppen 2022. október 30. 18 óra 28 perc 32, 6 másodperc volt olvasható. Nem tudta hol van, mikor van és azt sem, hogy hogyan került oda, de akkor, ő, ott volt, ezt nagyon jól érzékelt – még álmában is. Egy valóságos folyamatban volt. Vagy mégsem? És akkor észébe jutott a célja, az *eledele*. Megnyilvánította.

A fiatal lány nagyon készséges volt, de nem kellett sokat magyaráznia. Nagyon hamar megértette hol van és mikor van és mik a megnyilvánulási lehetőségei. Pontosan annyi, mint egy csepp víznek az áradó folyóban. És mégis. A fiatal lány is hamar megértette, de őt elvárásolta az áradat. Csak akkor nézett rá különös szemekkel, amikor felhívta a figyelmét az ablakban éneklő rigó hangjára. Akkor elsírta magát.

Aztán álmában nekifogott, hogy kicsit szétnézzen ebben az áradó folyamvilágban, ahol nem volt sem nap, sem hold, sem madárdal. Nem sikerült. Megzavarták. Felébredt. Az úton egy nagy karaván vonult. Tevék, szamaras kordék, emberek, asszonyok és sok-sok gyerek. Zsivajuk felverte a hegyoldal csendjét. Igen – gondolta -, a Kinneret-i vásár kezdődik holnap. Megebédelt. Az étel minden falatját érezte. Az ízeket, illatokat. Nem zavarták a gondolatok. Ahogy jöttek, úgy mentek is. Ma is pihenőnapja volt. Tudta, hogy a tanítványokban már jó kezekben van Atyja akarata. Megfogant és már növekszik is, bár még nem elég erős a megszületéshez. A próba erősít. Ha sikeres, ha nem, erősít. Táplálék. Eledel. Ahogy ott, annál az ősi kútnál, abban az asszonyban is. Felállt, majd lassan leballagott a városba. Megint a piacra ment, de most már nemcsak a lepényért. Belehallgatott az emberek beszélgetésébe is. Meg-megállt közöttük és bár külseje alapján látszhatott, hogy zsidó, az emberek kedvesek voltak vele és hagyták, hogy bekapcsolódjon a beszélgetésekbe. Itt már nem akart halászni. Már kifogta a megfelelő számú halat. Szabadon, egyszerűen, természetesen és nagy figyelemmel beszélt. Csak azt akarta megnyilvánítani, amit eledelül kapott. A piaci, egyszerű emberek – még ha görögök is voltak - erre fogékonyabbak, mint a csodavárók vagy a mindentudók. A nap már lemenőben volt, mikor visszaért a barlanghoz.

Arany fény borított mindent csak a kaparnaumi dombok sötétlettek az ellenfényben. Sokáig nézte a csillagokat. Barátai voltak. Nekik is elmondott mindent a közös atyjuk, de ők engedelmes szolgaként végrehajtottak mindent, amit a törvény előírt számukra. Lefekvés előtt kiállt a barlang elé és magában imádkozott. Közben kezei maguktól emelkedtek egyre feljebb, fel függőlegesig. Aztán két oldalra, lassan hanyatlani kezdtek és megálltak vállmagasságban. Sokáig maradtak így, hiszen még sok volt hátra. Végül tovább hanyatlottak, míg visszatértek a combjaihoz. De aztán, mint aki ajándékot kapott, a két kéz előre, meghajlítva kinyúlt, hogy felajánlja azt, amit kapott. Még nem fogadták el tőle. Még vissza kellett térnie újra a kiinduláshoz, ahogy a levelek térnek vissza újra meg újra a gyökérhez. Két keze a mellén keresztben összezárt, feje meghajolt, mert értette az üzenetet. Nyugovóra tért - hallgatni a beteg kutya vonítását és nézni a csillagokat.

Másnap ugyanúgy megisméltődött minden, de más halakkal, más lepénnyel, más varjakkal – vagy ugyanazokkal – és más karavánokkal. A kutya maradt. Időről időre kicserélte a szénát alatta, adott neki friss vizet és ellenőrizte a kötéseit is. Az étkezésekből megkapta azt az eledelt, ami az övé volt.

Aztán a délelőtti nyugalomban ismét elszenderedett.

Különös módon ugyanott találta magát álmában, ahol előző nap, de most egy fiatalember ült mellette, aki ugyanúgy meredt a képernyőjére, mint tegnap a fiatal lány.

Most már céltudatosabb volt. Nézegette a témacsoportokat és az ismerős fizikát választotta. Fiatal korában belemerült az „atomisták” elméleteibe is, de leginkább Démokritosz műveit falta. Hatalmasra nyitotta a körülötte lévő, látható világot. Eleinte teljesen idegen szavak halmaza rohant előtte a képernyőn, de aztán kiválasztott egy cikket, amiben a kvantumgravitáció szó szerepelt. Így, egybeírva nem ismerte, de külön-külön értelmezni tudta a szavakat.

A cikk tartalma teljesen érthetetlen volt. Egyetlen mondat ragadta csak meg a figyelmét: *Az egyedüli probléma, hogy mindeddig senkinek nem sikerült igazolnia a kvantumgravitáció egyszerű és elegáns voltát.* Egyszerű és elegáns, vagy természetes és tiszta, avagy gyermeki és ösztönös, vagy könnyed és erőfeszítés nélküli – forogtak az asszociációk a fejében, vagyis álmában. És akkor váratlanul, kristály tisztán jelent meg előtte a kép a hozzá tartozó érzélemmel és érzékeléssel, ahogy kilépett a Jordánból. Láta Jánost, látta a sokaságot is, de ott zuhogott körülötte az, ami addig láthatatlan volt számára. A lélekszemcsék, a lélekkvantumok áradata, ahogy eléri a földet, betölti egész testét, mintha az vonzaná, majd benne megnyugszik. Egyszerűen és elegánsan. És igen, azután túlesordult és kiáradt. Örömmel áradt ki, mert belátásból fakadt. A fiatalemberhez fordult, hogy megossza vele tapasztalatát, de az mással volt elfoglalva és csak a SEGÍTSÉG feliratú gombra mutatott. Amikor megnyomta egy üres képernyő jelent meg egy felirattal: ÍRJA LE A PROBLÉMÁJÁT! Mit írjon. Nem volt problémája. Vagy mégis? A gondja. Igen. De hogyan írja le? Begépelte görögül: *az az eledelem, hogy teljesítem Atyám akarataát.* És azonnal jött is a válasz: A PROBLÉMA ÉRTELMEZHETETLEN. Már majdnem engedett a nyomásnak, hogy kezdje el megfogalmazni a gondját, amikor megértette, hogy ez lehetetlen. Tovább keresgélte a FIZIKA áradatban és megakadt egy mondaton: AZ IDŐ A TUDATLANSÁGUNK. Egy olaszos nevű fizikus cikkében szerepelt és pontosan egyezett azzal, amit Atyja neki mondott: *Te vagy a szeretett fiam, akiben örööm telik.* A kutya vonítására riadt fel. Néha nappal is rájött. Talán a fejsérülése miatt. Olyankor odament hozzá. Nagyon, nagyon óvatosan közeledett hozzá a kezével, nyitott tenyérrel, de még így is előfordult, hogy idegállapota miatt támadásnak vette és védekezésként vicsorgott és harapott. Ha sikerült, akkor megvakargatta a füle tövét és a kutya hálásan nyalogatta meg a kezét. Most is így tett. Harmadnap megjött a tanítványok első csoportja. Hallgatta lelkendező beszámolóikat. Öröm volt látnia, hogy az elvetett mag kihajtott, ha a hajtás még gyenge is. Aztán, miután elcsendesedve várták a reagálását, ezt mondta nekik: „...ne annak örüljétek, hogy a lelkek engedelmeskednek nektek, inkább annak örüljétek, hogy a nevetek fel van írva a mennyben.” Már közte vagytok. Két világ közt. A földön és a mennyben is fel van írva a nevetek. Nem az égben és nem a tengerben – nézétek a madarakat és a halakat –, hanem

bennetek. A bennetek lévő két világban.

Ezért képes megnyilvánulni rajtatok keresztül itt is és ott is. Ahogy a mennyben, úgy a földön is. Őrizzétek belső nyugalmatokat, hogy ami megnyilvánul rajtatok keresztül, az tényleg mennyei Atyátok legyen. Legyetek passzívan aktívak! Mozgás a figyelemben, mozgás a nyugalomban. Mi a gondotok? Ha kicsik - és az élet, a környezet gondoskodik erről -, egyik probléma tolja a másikat, egyik gondolat tolja a másikat, egyik cél tolja a másikat. Ha nagy a cél, eltarthat akár életetek végéig is. De, ha nincs ott senki más, az éber figyelem az úr, akkor az nyilvánul meg, ami szükséges, ami összhangban van azzal, ami van. Benne vagytok a két világ közti áramlási folyamatban, mert belül belső harmóniába került az összes funkciótok. A helyeteken vagytok. Emberek vagytok.

*Köbánya, 2022. november*

ADY ENDRE:

## KARÁCSONY – HARANG CSENDÜL...

### I.

Harang csendül,  
Ének zendül,  
Messze zsong a hálaének  
Az én kedves kis falumban  
Karácsonykor  
Magába száll minden lélek.

Minden ember  
Szeretettel  
Borul földre imádkozni,  
Az én kedves kis falumban  
A Messiás  
Boldogságot szokott hozni.

A templomba  
Hosszú sorba'  
Indulnak el ifjak, vének,  
Az én kedves kis falumban  
Hálát adnak  
A magasság Istenének.

Mínta itt lenn  
A nagy Isten  
Szent kegyelme sűgna, szállna,  
Az én kedves kis falumban  
Minden szívben  
Csak szeretet lakik máma.

### II.

Bántja lelkem a nagy város  
Durva zaja,  
De jó volna ünnepelni  
Odahaza.  
De jó volna tiszta szívből  
– Úgy mint régen –  
Fohászzkodni,  
De jó volna megnyugodni.

De jó volna, mindent,  
Elfeledni,  
De jó volna játszadozó  
Gyermek lenni.  
Igaz hittel, gyermek szívvel  
A világgal  
Kibékülni,  
Szeretetlenben üdvözülni.

### III.

Ha ez a szép rege  
Igaz hitté válna,  
Óh, de nagy boldogság  
Szállna a világra.  
Ez a gyarló ember  
Ember lenne újra,  
Talizmánja lenne  
A szomorú útra.

Golgota nem volna  
Ez a földi élet,  
Egy erő hatná át  
A nagy mindenséget.  
Nem volna más vallás,  
Nem volna csak ennyi:  
Imádni az Istent

És egymást szeretni...  
Karácsonyi rege  
Ha valóra válna,  
Igazi boldogság  
Szállna a világra.



X-X-X-X